

Bitka oko gradnje HE Buk Bijela na Drini se zaoštrila kako su ekološke udruge iz BiH i Crne Gore podnijele žalbu Tajništvu UN-ove Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granice.

Nevladine udruge iz Bosne i Hercegovine – Centar za životnu sredinu i Aarhus centar, te Green Home i Ozon iz Crne Gore podnijeli su žalbu Tajništvu UN-ove Konvencije o procjeni utjecaja na okoliš preko državnih granica (ESPOO).

Razlog je kršenje i izbjegavanje procedure o prekograničnoj procjeni utjecaja na okoliš za projekt izgradnje hidroelektrane Buk Bijela. Tu HE ove jeseni planira početi graditi Republika Srpska na dijelu rijeke Drine koji je blizu granice Bosne i Hercegovine s Crnom Gorom.

Projekt financiraju Kinezi

Nevladine udruge i ekološke udruge osporavaju gradnju te hidroelektrane već godinama zbog utjecaja na zaštićeni kanjon rijeke Tare u Crnoj Gori, koji je se nalazi na UNESCO-voj listi svjetske baštine i dio je Nacionalnog parka Durmitor, piše Radio Slobodna Europa (RSE).

Prema projektnoj dokumentaciji, HE Buk Bijela u dijelu BiH, na području Foče, imat će 93 megavata instalirane snage, a akumulacija brane prostirat će se na jedanaest i pol kilometara. Procijenjena vrijednost projekta je 194 milijuna eura. Elaborat o očekivanim troškovima, prihodima ili načinu realizacije projekta, kao i studija opravdanosti tog ulaganja nikada nisu javno objavljeni.

Investitor je JP HE Buk Bijela, koje je Elektroprivreda RS osnovala 2018. godine. Međutim, početkom 2019., nakon zajedničke sjednice vlada RS i Srbije, rečeno je da će dvije zemlje, osim zajedničke gradnje hidroelektrana Foča i Paunci, graditi i HE Buk Bijela. U srpnju 2017. godine vlada RS potpisala je s kineskom kompanijom AVIC-ENG memorandum o suradnji za osiguranje financiranja projekta izgradnje HE Buk Bijela novcem iz kineske državne banke.

Projekt HE Buk Bijela započeo je 2012. godine kada je izrađena Studija o procjeni utjecaja na okoliš, na temelju koje je godinu dana kasnije izdana prva ekološka dozvola. Dozvola je istekla 2018. jer Elektroprivreda RS nije realizirala projekat, ali je HE Buk Bijela dobila obnovljenu ekološku dozvolu. Aarhus centar je 2019. godine tužio e Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS, smatrajući da je istekao rok za produženje ekološke dozvole.

Okružni sud u Banjoj Luci presudio je u korist Aarhus centra. Unatoč tome, nadležno ministarstvo izdalo je novu ekološku dozvolu. Nina Kreševljaković iz Aarhus centra kaže za

RSE da je izdavanjem nove ekološke dozvole ministarstvo prekršilo ESPOO konvenciju. "Nije uzet u obzir prekogranični utjecaj na Crnu Goru, prije svega na kanjon Tare koji se nalazi unutar Nacionalnog parka Durmitor, što nije u skladu s nacionalnim zakonodavstvom, kao niti s potpisanim međunarodnim konvencijama", objašnjava Krešljaković. Nataša Kovačević, iz crnogorske udruge Green Home kaže da prilikom izrade studije o procjeni utjecaja na okoliš iz 2012. godine nisu konzultirana nadležna tijela Crne Gore, zbog čega treba izraditi novu studiju.

"Ovo je ozbiljno kršenje propisa ESPOO konvencije, s obzirom na protok vremena i promijenjene okolnosti koje su nastale u međuvremenu", tvrdi Kovačević, dodajući da nisu uzeti u obzir ni zbirni učinci izgradnje ostalih planiranih hidroelektrana na Drini.

CG nije dobila dokumentaciju

Ministarstvo za prostorno uređenje, građevinarstvo i ekologiju RS u odgovoru za RSE kaže da su od investitora dobili dokumentaciju kojom dokazuju kako nije došlo do promjene uvjeta planiranog projekta i lokacije. Zbog toga su izdali novu ekološku dozvolu. Navode i da su upoznali nadležne institucije u Crnoj Gori s ovim energetske projektom, ali da nikada nisu dobili njihovo službeno mišljenje.

Međutim, Ministarstvo održivog razvoja i turizma Crne Gore za RSE tvrdi da su dva puta izrazili namjeru da sudjeluju u prekograničnoj proceduri, kao i da su tražili da im se dostavi dokumentacija o projektu. "Crna Gora je poštujući odredbe ESPOO-a, izrazila namjeru da sudjeluje u prekograničnoj proceduri i dva puta je 2019. godine zatražila dostavljanje dokumentacije za postrojenje HE Buk Bijela.

Tražena dokumentacija nije dostavljena, a stav RS bio je da se dostavi suglasnost na temelju studija i procedure koja je provedena 2012. To Crna Gora ne može smatrati relevantnim u postupku izdavanja ekološke suglasnosti u 2019.", navodi se u odgovoru Ministarstva održivog razvoja i turizma Crne Gore.

Pippa Gallop, savjetnica za energetiku u Međunarodnoj ekološkoj mreži Bankwatch, kaže da studija iz 2012. godine nije uzela u obzir klimatske promjene, utjecaj na kakvoću vode, ali i na zaštićene vrste poput ribe mladice, koja je zastupljena u gornjem toku rijeke Drine.

"Prema zakonodavstvu EU ovakva brana ne bi mogla biti izgrađena zbog toga što bi mogla narušiti kakvoću vode, kao i zato što je riba mladica zaštićena životinjska vrsta", ističe Gallop.

Izvor: poslovni.hr

Ekološke udruge BiH i Crne Gore udružene u žalbi protiv HE Buk Bijela